

44812/P

MEDICAMENTA PURGANTIA

Confens. Exper. Facult. Med. Ups.

PRÆSIDE

Viro Nobilissimo & Generoso

D. D. CAROLO a LINNÉ,

EQUITE AURATO DE STELLA POLARI,

S:Æ R:Æ M:ÆTIS ARCHIAT. MEDIC. & BOTAN PROFESS.

ACAD. PARIS. PETROP. ETC. MEMBRO, ET FAC. MED. EDING. SOC. HONOR.

PRO GRADU DOCTORIS,

Proponet

JOHANNES ROTHERAM

Anglus:

In Audit. Carol. Maj. Die 22 Nov. 1775.

Horis a. & p. m. solitis.

U P S A L I Æ,
Apud JOHAN. EDMAN, Reg. Acad. Typogr.

Errata.

P.	1.	l. ult	pro debet lege	debeat
	2	2	tollerare	tolerare
		14	Abcessum	Abscessum
		20	;	,
	3	20	vetriculo	Ventriculo
	12	1	adeque	adeoque
	21	15	§ lobis	§lobis.

EVACUANTIA ea Medici dicere solent Medicamenta, quæ interne assumta, e Vasis continentibus contenta evacuant.

Vis illa vitæ, quam *Naturam* etiam nuncupamus, ipsa optime sentit, quæ sibi salutaria sunt, quæque noxia; atque hæc peculiari quadam proprietate, selegit separatque per *Odorem & Saporem*, quod non in homine tantum, verum in omnibus etiam ceteris animantibus obtinet. *

Natura hæc ad omnia, quæ commoda sunt humano corpori & quæ grata dicimus, sese quasi pandit; contra vero ab iis sese retrahit, quæ incommoda sunt & quæ ingrata vocamus.

Motus in Corpore animali omnes a nervis oriuntur, testantibus ex ipsa ratione Physiologis: Per illos insuper motus, quam sæpissime existunt involuntarii.

Cum Evacuantia Motum producant, sequitur ut in nervos tantum agant: adeoque ab Oligis motus iste excitatur, Sapida enim in nervos nihil agere existimamus.

A

Oli-

---

* Ab hoc Canone eximenda putamus quæ ad Regnum pertinent Lapideum cum nihil horum corpus humanum ingredi debet.

Olida vel *suaveolentia* sunt vel *graveolentia*; *graveolentia* autem Natura respuit, nec tollerare potest, his igitur associari debent Evacuantia.

Graveolentia numerantur varia, scilicet *Hircofa*, *Nidorofo*, *Tetra*, *Nauseosa* & *Virofo*; sed, quod singulare atque maxime mirandum, ex istis sola *Nauseosa* assumpta evacuationes cient excitantque. Pimpinella enim, Linaria, Geranium robertianum, quæ *Hircofa* sunt, minime evacuant; nec *Nidorofo*, ut Humulus, Absinthium; nec *Tetra*, ut Papaver, Opium, Scrophularia; multo minus *Virofo*, ut Datura, Hyoscyamus.

Quando natura alicujus rei, nimis diu in corpore retentæ, exitum molitur; hoc ope Convulsionis cujusdam peragit: Sic Abcessum maturum jamque rumpendum Natura suo indicat conamine sive horrore; sic ubi Menstrua propellenda, aut urina, diutius retenta, excernenda, horrorem Natura excitat; sic ultimum certe Naturæ conamen convulsio erit, cum ipse horror levis ejusdem gradus esse videatur: Hinc patet, omnia, quæ corpus evacuant, medicamenta Convulsiva esse, prout Dosis major aut minor fuerit.

Mèdici Medicamenta omnia, quæ ferre Natura non potest, & quæ horrore quodam convulsivo summopere averfatur, magno sane labore conquifiverunt; nec alia in tota Materia medica vegetabilia novimus, quæ hujusmodi vim habent evacuandi, nisi quæ sunt

Nauseosa. Quid autem ista sint nauseosa, definire aut verbis exprimere non magis valemus, quam quid sint falsa, acida, dulcia. Quicquid enim per sensus immediate percipimus, definire nullum valet ingenium humanum.

In hac quidem familia nonnulla habemus evacuantia vix odora, qualis est *Cassia fistula*; sed si arborem, unde medicamentum istud producitur, accuratiori subjicimus examini, eam nequaquam differre videmus, sed omnia habere communia cum reliquis *Cassiae* speciebus; quarum una *Senna* numeratur, planta sane nauseosissima, adeoque aliquid continens nervis inimicum Naturæque intolerabile: similiter res se habet cum *Tamarindis*, quarum vim evacuandi minime dignoscere possumus ex odore; si vero arborem respicimus (*Cassiae* adeo affinem, ut limites inter illas vix admitterentur, nisi Botanici ob Stamina tria cogerentur diversum constituere genus) eam, sicut *Cassiam fistulam*, nauseosam admodum observamus, cujus qualitatis partem certe nonnullam fructui suo impertitur.

Hæc evacuantia vel vetriculum evacuant ut *Vomitoria*; vel Tubum intestinale, ut *purgantia, proprie sic dicta*; vel Massam sanguineam, ut *Diaphoretica & Diuretica*; vel Uterum, ut *Emenagoga*; vel Glandulas salivales, ut *Sialagoga*; vel sinum frontalem, ut *Sternutatoria*.

Ad operationes horum ulterius illustrandas medicamentorum, exemplum sit *Asarum*, cujus radix, si in pul-

verem subtilissimum redigatur, ut citatissime in Ventriculo solvatur & vim suam exferat, Vomitorium fit, si pulvis grossior sit, tubum intestinalem, alvum solvendo, evacuat; si radix coquatur * & in forma liquida propinetur, massam intrat sanguineam; quo casu vel Diaphoreticum evadit vel Diureticum, prout corpus ægroti calidum fuerit aut frigidum: si enim justo calore corpus foveatur, Diaphoreticum erit; sin minus Diureticum. Frustra autem usus vel diaphoreticus vel diureticus inde expectatur; nisi forma propinetur liquida, ut massam intret sanguineam. Ut Emenagogum denique evadat, motus simul ambulatorius adesse debet. Videmus insuper, pulverem hujus radicis vel foliorum naribus exceptum, sternutationem caussando, sinum evacuare frontalem.

Evacuantium primariorum seu quæ ipsum evacuant tubum intestinalem, duplex est munus. Prius est evacuatio ipsius tubi intestinalis, in quo generatur Saburra, corpori maligna, ne per hanc, Diæta seu ingestis aliquo modo auctam, excitentur morbi, acido, viscido aut alii cuicunque vitio debentes originem. Alterum est ut eliminentur noxia & superflua e corpore seu e massa sanguinea; nam Natura, optima medicatrix, mala avertere ipsa adnititur, idque facilius, si arte adjuvatur, efficit & quadata porta incongrua ista feliciter exterminat. Sic *Hæmorrhagia*

---

* Verbo monendum, evacuantiæ diutius cocta, cum eorum vis in Olido volatili consistat, vim suam paulatim amittere & debilitari.

rhagia narium avertitur venæsectione; nam Natura liberius per sectam venam educit sanguinem, & in naribus, qua nolumus, definit fluere, alio dato itinere: Similiter *Podagra retrograda* ad pedes revocatur, applicato epispastico; Natura enim ad locum affectum materiam deducere studet morbosam. Simili modo, per excretionem alvi excitata, maligna, quæ massæ inhærent sanguineæ, expellere Natura satagit; sicque non solum noxia tubi intestinalis contenta, sed etiam quodcumque in sanguine fuerit vitiosum, eliminat; data enim per alvum porta, eo, quæ sibi repugnant, Natura extrudit.

Medicis olim purgantia propinare difficillimum fuit: nondum enim medicamenta fortiora detecta erant, nec eorum Doses crebris observationibus accurate satis determinatæ: Nos vero in feliciore nunc vivimus ævo, dum Officinæ nostræ talibus abundant Medicamentis, ex omnibus fere totius orbis regionibus adductis, quæ haud exiguam jam Materiæ medicæ constituunt partem.

Hæc illustraturi, alteram qualitatem, quam omnia habent evacuantia, nempe Sapidam, intento observare debemus animo, idque non tam ut vim ejus purgandi exploremus, quam ut quasi una fidelia duos dealbemus parietes, vel ne noceamus, in morbo proposito, corpori purgando.

Veteres purgantia secundum sua principia diviserunt, nempe secundum humores, qui corpori humano insunt,

& evacuari debent. Hinc Medicamenta, quæ bilem evacuabant, *Cholagoga* vocabant; quæ pituitam, *Phlegmagoga*; quæ aquas, *Hydragoga*; quæ acidum, *Melanagoga*; quæ denique omnes quatuor humores simul evacuare credebantur, *Panchymagoga*. Cum autem hujusmodi purgantia, qua maximam partem, sint imaginaria; nos diversas purgantium species ex sapore discernimus, & pro Cholagogis *Amara* substituimus; pro Phlegmagogis, *Acrida*; pro Melanagogis, *Acida*; & pro Hydragogis, *Stiptica*; *Dulcia* denique addimus, infantibus infervitura & teneris, quibus, ob ingratum saporem, alia obtrudere tam facile non possumus.

Nostro quoque tempore purgantia in *Drastica*, *Eccoprotica* & *Purgantia proprie sic dicta* distinguimus. Locum quidem rarissimum habent *Drastica*, morbis tantum difficillimis, ut mentalibus, quietalibus & motoris convulsivis, ubi sola heroica valent, usurpanda, & quidem suspensa manu atque a peritissimis artis magistris; *medicamentum enim heroicum*, ut canon habet, *in manu imperiti velut gladius est in manu furiosi*. Ejusmodi sunt præcipue *Veratrum Colocynthis*, *Elaterium*.

Eccoprotica seu laxantia sunt omnium purgantium lenissima, infantibus recens natis, puerperis & maxime debilibus, qui duriora ægre ferunt, optime infervientia. Qualia sunt *Polypodium*, *Mecboacanna*, *Pruna*, *Agaricus*, *Tamarindi*, *Manna*.

Purgantia proprie sic dicta, hoc tempore, omnium sunt numerosissima; sed non omnia æque certe ac prompte agunt, nonnulla etiam dubia videntur; qualia sunt *Cyclamen*, *Soldanella*, *Gratiola*, quæ propinari debent viridia & fere vegetantia, ut vim suam exferant, quod etiam observandum est de *Polypodio* inter *Eccoprotica*.

Cum autem purgantia frequentissima sint Medicorum arma, siquidem raro morbus occurrit, in quo hæc haud usurpantur; Medicum omnino his optime instructum esse oportet, si prospere morbos debellare velit.

I. AMARA.

I. SENNA.

CASSIA. (*Senna*) foliis sejugis subovatis, petiolis eglandulatis. *Linn. Syst. Nat. ed. 13. p. 327.*

Planta, quæ in officinis nostris prostat, communiter ex *Ægypto* adfertur, ubi sponte crescit.

Hujus plures habemus varietates, foliis nempe latioribus seu obtusioribus; aliis vero præstat *Senna Alexandrina* foliis acutioribus. Planta est annua, crescens fere ut *Cannabis* & in Europa septentrionali fata vix provenit, multo nisi studio.

Folia officinalia sunt, rarius etiam prostant *Siliquæ*, quas Pharmacopœæ folliculos vocant.

Purgans est mitissimum & sane tutissimum, quare etiam Euporiston vulgo est, qui foliorum semiunciam, in.

in petia ligatam coquere solet cum passulis aut prunis. Coctione autem valde debilitatur vis ejus, quamobrem infusum longe præstat.

Dosis *Foliorum* in substantia, ut dicunt, seu pulvere, in qua forma raro adhibetur, haud superare debet sesquidrachmam: In infuso tuto propinari potest ad quantitatem semiunciæ, purgans sane præstantissimum: *Extracti* dosis scrupuli sunt duo, quod etiam rarius usurpatur ob tormina, quæ excitat, pessima. Sæpius medici *Folia sine stipitibus* (i. e. petiolis) præscribunt, cum ex his tormina excitari credantur.

Galli e Marylandia *Scrophulariam* attulerunt, cujus folia, infuso *Sennæ* addita, vim ejus infringunt, ne tormina excitet temporaria: idem vero obtinetur, addito aromatico aliquo vel etiam sufficiente liquidi quantitate.

II. ALOË

ALOË (*perfoliata*) floribus pedunculatis cernuis corymbosis subcylindricis. *Linn. Spec. Plant.* 457.

Aloë foliis spinosis confertis dentatis vaginantibus maculatis. *Linn. Mat. Med.* 160.

Planta est Succulenta a *Capite bonæ spei*, ubi sponte provenit & innumeris modis variat, nobis adducta: In utraque India etiam feritur.

Succus hujus plantæ inspissatus in officinis nostris prostat, sub nomine *Aloë*, quæ hac paratur methodo:

Folia

Folia a Caule abscinduntur & vasi ligneo verticaliter imponuntur, parte, quæ resecta est, deorsum spectante, ut liquor inde exstillet. Hic in patina ad solem, donec debitam acquirat consistentiam, exsiccat; & *Aloë Succotrina* Pharmacopolis vocatur. Si vero folia conscindantur & succus inde expressus inspissetur *Aloë Hepatica* seu *Cabbalina* dicitur, quæ grossior est minusque usui medico apta.

Aloë succotrina purgans est præstantissimum, quæ ob ingratum suum saporem, scilicet amarissimum, in forma pilularum plerumque præscribitur.

Dosis ejus maxima scrupuli sunt duo; atque interne hæc semper fere usurpatur, externe vero *Cabbalinæ* frequentior usus est. *Extracti* autem dosis haud superare debet semisrupulum.

Duabus ex partibus componitur *Aloë*, *resinosa* nempe & *gummosa*. Pars Resinosa Sanguinem magis exagitat & calefacit; Hæmorrhoides & Menstrua insigniter pellit; & sane præ alio quocunque purgante. Gummosa tamen pars præstantius purgans est, quam vulgo *Aloëm lotam* vocant; unde habemus pilulas purgantes *Frankfortanas* & *Stablianas*, & apud Svecos, *Stobeanas* | *Boekmanianiasque*, ut alias taceam formulas laudatas.

Vis ejus, utpote *Amara*, *Stomachica* est, optime interserviens Viscerum obstipationibus, Hypochondriasi; aci-

dum. infringendō: Contra Vermes etiam quam sæpissime fausto adhibetur successu.

Externe Aloë applicata egregium est vulnerarium, & Balsamicum, cui usui *Tinctura* optimum præstat effectum.

III. BRYONIA.

BRYONIA (*alba*) foliis palmatis utrinque calloso-scabris. *Linn. Mat. Med.* 448.

Planta hæc per totam fere *Europam* spontanea crescit ad sepimenta.

Radix in officinis prostat, cujus Dosis ad maximum est Drachma, raro in substantia propinatur, sed potius in forma decocti: *Extracti* Dosis communiter scrupuli sunt duo, quod plerumque in pilulis præscribitur: *Fæculæ* nunquam fere adhibentur, cum inertes sint. In Morbis Hydropicis & Convulsivis aliquando usurpatur, sed tamen minus in usu frequenti est apud Medicos.

IV. COLOCYNTHIS.

CUCUMIS (*Colocynthis*) foliis multifidis, pomis globosis glabris. *Linn. Syst. Nat. ed. 13. p. 728.*

E Regionibus orientalibus, præsertim ex *Alepo*, nobis adfertur hæc planta, & quamvis sit perennis, in Hortis nostris europæis difficile provenit, fructusque nunquam fere fert:

Poma ex hac in Pharmacopoliis habemus, quorum *Pulpa*, seminibus exemptis, amarissima est.

Medicamenti hujus draſtici & violentiſſimi uſus magis apud antiquiores Medicos, ſcilicet *Hippocratem*, *Galenum*, *Dioſcoridem* valuit, quam apud recentiores: In Morbis autem contumaciſſimis, & præſertim in Nervorum chronicis, Viſcerumque obſtipationibus, præſantiſſimum eſt purgans: *Duro nodo durus adhibendus cuneus*. Si vero ex ejus uſu Hypocatharſis aut Tormina dolorifica ſupervenerint, quod quam ſæpiſſime accidit, copioſo olei potu hæc tolluntur. Adeo vehemens eſt purgans, ut *Pulpa* cum felle bovina commixta & regioni umbilicali impoſita ſtrenue purget. *Colocynthiſ* in quacunque forma, gravidis nunquam præſcribenda eſt, cum abortum cauſare quam facillime poſſit.

Pulpa minus uſurpatur, niſi, in petia ligata, vino fit infuſa, cujus Doſis nequaquam ſuperare debet grana ſex. *Extractum*, quod commodius quidem, nec tam violentè operatur, adhibere tuto poſſumus, ad quantitatem granorum ſex ſeu decem, in forma pilularum. *Reſinæ* vix ultra grana quinque propinari debent.

Ob effectum violentiſſimum, medicos cautiores eſſe oportet in præſcribendo hoc medicamento; quod etiam dici poteſt de ſequenti.

V. ELATERIUM.

MOMORDICA (*Elatevium*) pomis hiſpidis, cirrhis nullis. *Linn. Syſt. Nat. ed. 13. p. 725.*

Planta eſt cucurbitacea *Colocynthidique* valde affinis,

adeoque aliquid nervis inimicum continens; annua insuper est, sterquiliniisque sata optime provenit, fructusque fert.

Ex hac in officinis prostant *Cucumeris asinini Radix*, *Extractum Elaterii* atque *Resina*.

Radix raro usurpatur, annua enim est, nec vim purgandi insignem possidet. *Extractum* vero & *Resina* excellentissima sunt purgantia, modo caute adhibeantur.

Extractum præparandi modus hic est. Fructus maturus minutim disseccatur, & succus per setaceum exprimitur, qui, intactus per horas nonnullas, ut particulae crassiores subsident, stare debet; deinde pars tenuis decantatur, crassior autem pars supra pannum linteum exsiccat, quæ *Extractum Elaterii* vel *Elaterium viride* dicitur; hujusque dosis maxima scrupulus est. *Resina* obtinetur scarificando fructum maturum, ut succus emanet, qui sole exsiccat & in officinis servatur sub nomine *Resinae Elaterii* seu *Elaterii albi*, hujus autem quæ Extracto longe fortior est, vix ultra grana duo vel tria adhibenda sunt.

Heroicum hoc est Medicamentum, cautius tamen suspensoque propinandum manu, nec nisi urgente necessitate & aliis immixtum.

VI. SPINA CERVI.

RHAMNUS (*Catharticus*) spinis terminalibus, floribus quadrifidis dioicis, foliis ovatis, caule erecto. *Linn. Syst. Nat. ed. 13. p. 194.*

In Nemoribus *Europæ* sponte crescit.

Baccæ maturæ in usu sunt, e quibus paratur Syrupus, *Syrupus domesticus* dictus, nauseosus admodum.

Contra Vermes, Arthritidem & Syphilitidem adhibetur, ad quantitatem unius unciaë.

Baccæ ficcæ raro usurpantur, neque Decoctum. Cortex, qui tinctorius est, etiam purgat, sed rarissime præscribitur.

Famofus ille pulvis purgans, *Pulvis d' Ailliaud* dictus, paratur e Baccis immaturis tostis, addito Sacchari aliquantulo.

VII. FRANGULA.

RHAMNUS (*Frangula*) inermis, floribus monogynis hermaphroditis, foliis integerrimis.

Linn. Syst. Nat. ed. 12. p. 195.

Frutex indigenus *Sueciæ*, frequens in lucis & pratis humidioribus.

Corticem in officinis habemus, qui propinatur, ad quantitatem semiunciaë & ultra, in decocto.

Ufus minus apud medicos, quam apud rusticos, frequens est. Egregie tamen purgat & tutissime, absque singulari cautione adhiberi potest.

VIII. GRATIOLA.

GRATIOLA (*officinalis*) foliis lanceolatis, floribus pedunculatis. *Linn. Syst. Nat. ed. 13. p. 60.*

Planta est perennis; in *Europa* australi crescens, &, quamvis ad Sueciam non pertingat, facillime tamen in hortis hospitatur.

Herba recens egregie purgat, sicca parum, si autem diutius fervetur, vim suam purgandi omnino amittit. Vomitum, loco alvum solvendi, quam sæpissime causat, quare minus usurpari solet. Plerumque adhibetur in forma Decocti vel aquosi vel vinosi; vel, si vomitum evitare velimus, feri lactis: sed communiter tanquam enema usurpatur.

Dosis *Herbe recentis* duæ sunt drachmæ; *siccæ* autem una sufficit: *Extractum* ad quantitatem unius drachmæ tuto propinare possumus.

II. A C R I A.

IX. SCAMMONIUM.

CONVOLVULUS (*Scammonia*) foliis sagittatis postice truncatis, pedunculis teretibus subtrifloris
Linn. Spec. Plant. 218.

Planta est perennis; nobis adfertur a *Smyrna*, *Alepo*, reliquisque regionibus orientalibus: Tantam habet affinitatem cum *Convolvulo sepium*, ut difficile ab illo distin-

stinguatur : Lactescens est & purgans, sicut omnes fere Convolvuli species.

Scammonium officinarum succus est hujus plantæ e radice extractus, et obtinetur hoc modo: Caput radice denudatum abscinditur, relicta in humo reliqua radice parte vegetante, ut succus lacteus inde exstillet, qui, sole exsiccat, *Scammonium* vocatur. Hoc omnino gummosum est, nam in aqua totum solvitur.

Dosis *Scammonii crudi* grana sunt sex; *Resinæ*, quæ Magisterium est, semisrupulum; & *Diagrydii*, quod nihil aliud est nisi *Scammonium* crudum fumo sulphuris imprægnatum, etiam semisrupulum.

Hoc medicamentum, cum omnibus suis præparatis, plerumque tanquam calcar aliis purgantibus additur & rarissime per se præscribitur.

Ex hoc famosus ille & præstantissimus pulvis purgans paratur, *Pulvis Comitum Warwickensium* sic dictus, qui vulgo etiam *Pulvis Cornachini* vocatur.

X. TURPETHUM.

CONVOLVULUS (*Turpetum*) foliis quadratis angulatis, caule membranaceo-quadrangulato, pedunculis multifloris. *Linn. Syst. Nat. ed. 13. p. 169.*

Exotica hæc planta nascitur in *Zeylona* & *Malabarica*.

Ra-

Radix in officinis prostat, quæ potius caulis dicenda; intus quadrilocularis est. Exolevit fere in Medicina, nam tarde purgat, & ventriculo nocet, teste *Johnstano*.

XI. SOLDANELLA.

CONVOLVULUS (*Soldanella*) foliis reniformibus, pedunculis unifloris. *Linn. Spec. Plant.* 226.

Nascitur in littoribus *Europæ* australioris, *Belgii* &c. *Herba* in officinis prostat, sed fere exolevit, cum recens in acetariis edatur & ficcata incertis gaudeat viribus.

XII. JALAPA.

CONVOLVULUS (*Jalapa*) caule volubili, foliis difformibus cordatis angulatis oblongis lanceolatisque, pedunculis unifloris. *Linn. Mant. p.* 48.

MIRABILIS (*dichotoma*) floribus solitariis axillaribus erectis sessilibus. *Linn. Syst. Nat. ed.* 13. p. 182.

Plantæ *Radix* ex *America* australi nobis adfertur. Dubium etiamnum est, an *Convolvuli* an *Mirabilis* radix genuina sit *Jalapa* officinarum. Mirabilem statuit *Plumier*, qui ter Americam botanices causa adivit, nec quidem repugnat radicis facies: *Convolvulum* autem volunt *Sloane* & *Houston* nostrates, qui radicem hujus, sub nomine *Jalapæ*, *Pharmacopolis Londinensibus* vendiderunt: sed in hortis *Botanicorum* nondum introducta est hæc plan-

planta: *Mirabilis* autem *dichotoma* in hortis facillime alitur & provenit, sicut *Mirabilis longiflora*, (*Syst. Nat. ed. 13. p. 182*) cujus radix major est & propius accedit, quoad faciem externam, ad radicem *Jalapæ* officinarum: Optimus etiam Botanicus *Bernb. Jussieu* hanc genuinam esse judicavit Jalapam.

Radix Jalapæ sine molestia purgat & frequentissimum est purgans. Dosis pulveris est semidrachma *Resina* communiter aliis additur purgantibus tanquam *Calcar*; & vix *Pilulæ* prostant in officinis purgantes, quas hæc non ingreditur. Extractum componitur ex parte resinosa & gummosa simul, sed raro usurpatur.

XIII. IPECACUANHA.

VIOLA (Ipecacuanha) foliis ovalibus margine subtusque pilosis. *Linn. Syst. Nat. ed. 13. p. 669.*

Radix est exotica, & in Hortos nostros Europæos nondum introducta.

Radix officinalis est, & a variis *Violæ* Speciebus aliquando desumitur; res tamen est haud magni momenti, quoniam plures habemus *Violas* americanas eadem gaudentes qualitate.

Ad Vomitum ciendum præcipue usurpatur, non nihil etiam alvum ducit. Dosis ad Vomitum exitandum a granis sex ad scrupulum numeratur: sed in refracta dosi contra *Leucorrhæam* valet, & in *Hæmorrhagia* u-

teri maxime laudata est a *D:no Doct. Dahlberg S. Regis Sueciæ Medico.*

Ufurpatur frequentissima in Febris intermitten-
bus & exacerbantibus, in Dysenteria variisque aliis mor-
bis ubicunque ventriculum evacuare volumus.

XIV. HELLEBORUS ALBUS.

VERATRUM (*album*) racemò supradecomposito,
corollis erectis. *Linn. Syst. Nat. ed. 13. p. 757.*

VERATRUM (*nigrum*) racemò composito, corollis
patentibus. *Linn. Syst. Nat. ed. 13. p. 757.*

Plantæ hæ ambæ in regionibus nascuntur *orientali-
bus*, sed hyemes nostras in hortis facillime ferunt.

Radix in officinis prostat; et nihil sane refert, an ab
hac, an ab illa desumatur specie.

Medicamentum est valde drastrictum & violentissime
purgat. Vomitum quoque nonnunquam excitat loco al-
vi ducendi, quare vix interne adhibendum est, nisi summa
cautione, nec unquam ultra quantitatem sex granorum.

Externe decoctum ad corpus, Scabie infectum, la-
vandum usurpatur, & in aures, Cophosi premente,
cum successu injicitur.

XV. HELLEBORUS NIGER.

HELLEBORUS (*niger*) scapo subbifloro subnudo,
foliis pedatis. *Linn. Syst. Nat. ed. 13. p. 431.*

Nascitur in *Europaë australis Alpibus.*

Ra-

Radix in officinis prostat & sane commodissime purgat, etsi negant alii, forsan ob plantam in officinas introductam alienam. *Radix* in pulvere adhibetur ad unius scrupuli quantitatem & in Decocto ad semiunciae. *Extracti*, quod cum aqua pluviali paratur, dosis est semidrachma in forma pilularum.

XVI. ASARUM.

ASARUM (*europæum*) foliis reniformibus obtusis binis. *Linn. Syst. Nat. ed. 13. p. 367.*

In *Europa* locis umbrosis frequens occurrit.

In officinis prostant *Folia* & *Radix*, quæ proprie radix non est, sed potius Caulis supra terram decumbens.

Pulvis radicis subtilissimus vomitum ciet, sed rarissime scopo emetico propinatur, cum meliora emetica habemus; grossior autem pulvis purgat satis commode. Radix cum Aqua cocta Mundificans evadit & Diuretica. Pulvis foliorum communiter, in nares vespere attrahitur, ad nasum purgandum, in Morbis Catarrhali- bus; & auribus inflatur in Cophosi. Dosis Radicis est drachmal; *Extracti* autem, quod rarissime usurpatur, scrupulus.

XVII. CYCLAMEN.

CYCLAMEN (*europæum*) corollis retroflexis. *Linn. Spec. Plant. 207.*

In *Austria* nascitur & frigus in hortis nostris pertolerat.

Ra-

Radix in officinis prostat; recens acerrima est, sed exsiccatione acredinem amittit; cocta esculenta evadit, uti *Latbyrus tuberosus* teste *Gleditschio*.

Recens purgat sæpe cum inflammatione, quare minus tutum est Medicamentum. Compositionem habemus in officinis sub nomine *Unguenti Artbanitæ*, quod hæc radix ingreditur, sed nunc fere exoleta est.

SAMBUCUS & EBULUS vix scopo purgandi hodie a Medicis adhibentur, quamvis ruricolæ nonnulli cortice interiore utantur, qui valide purgat.

III. STIPTICA.

XVIII. RHABARBARUM.

RHEUM (*palmatum*) foliis palmatis acuminatis. *Linm. Syst. Nat. ed. 13. p. 319.*

Ratione virium purgandi *Rheum rhaponticum*, *palmatum* & *compactum* fere sunt varietates & differunt tantummodo gradu.

Rheum palmatum in *China*, *Sibiria*, *Tartaria* nascitur & lætissime in hortis nostris germinat, locis umbrosis.

Radix in officinis prostat. Purgans est præstantissimum, quamvis ob dosin satis magnam difficiliter assumatur; tutissimum quoque æstimatur Medicamentum, adeo ut senex octogenarius se ab omnibus aliis medicamentis deceptum fuisse dixerit, sed a Rhabarbaro nunquam.

Post

Post effectum purgandi intestina roborat alvumque aliquantulum adstringit, atque urinam colore luteo tingit, quod vix ab aliis obtinetur purgantibus. Qualitate sua amara Antacidum est, quare in Hypochondriasi, Leucorrhœa & Diarrhœa optime inservit. Dysenteriae Rhabarbarum proprie dicatum est, adeo ut in hoc morbo eo carere nequaquam possimus. Utpote Tonicum in morbis chronicis, & in Ventriculi vel Intestinorum debilitate maximo cum successu adhibetur; unde Angli nostrates haud raro eum horis matutinis masticant. In febris lenta infantum, a lacte in intestinis coagulato, omnibus aliis Medicamentis præstat. Hepati quoque amica est: unde *Anima hepatis Veterum*, quæ hodie *Anima Rhei*, vocatur, est *Tinctura*. Verbo: *Rhabarbarum* purgans est præstantissimum atque tutissimum, & in omnibus fere casibus, ubi Tabum intestinale evacuare volumus, æque tuto adhiberi potest infantibus, senibus, feminis delicatis, gravidis, puerperis.

Dosis in substantia drachma est, sed vis ejus purgans multum augetur guttula Olei Cinnamomi addita, quod etiam, ne tormina oriantur, prohibet. *Tincturam* adhibere possumus ad quantitatem unius alteriusve unciae. *Extractum* vix usurpatur. *Decoctum* quoque ob ingratißimum saporem & magnam quantitatem ad purgandum necessarium raro præscribitur.

V. ACIDA.

XIX. TAMARINDUS.

TAMARINDUS (*indica*). Linn. Hort. Cliff. 18.

Arbor est *Ægyptiaca* & *Arabica*; sed in Calidariis nostris sterilis.

Fructus in usu est.

Eccoproticum est & ob saporem suum acidum optime inservit in Febris phlogisticis, præsertim ubi Cephalalgia simul vexat, vel ubi Tophi podagræ urgent. Nocere fertur in Dysenteria, Cachexia, & Tussi.

Dosis ejus communiter sunt uncia tres in Decocto seu Infuso.

V. DULCIA.

XX. CASSIA FISTULA.

CASSIA (*Fistula*) foliis 5 lobis ovatis acuminate glabris, petiolis eglandulosis. Linn. Syst. Nat. ed. 13. p. 327.

Nascitur in *Indiis*; sed in Hortis nostris sterilis.

Fistula Cassiæ est *Siliqua*, e qua desumitur pulpa, rejectis dissepimentis, seminibus, atque filiquis ipsis.

Dosis *Pulpæ* drachmæ sunt duæ, vel si antiquior sit, uncia, & in sero lactis cocta ut plurimum adhibetur.

Purgans est commodum; minime enim debilitat & teste *Sanctorio* perspirationem auget. Convenit præsertim
tim

tim in Nephritide, ubi alia purgantia irritant, & in febribus calidis: Infantibus, senibus, gravidis, reliquisque debilibus ut Hæmorrhoidalibus communiter propinatur.

Videmus hunc fructum nil ingrati continentem, sed ex arbore foetida ortum, aliquid occultare nauseosum naturæque intolerabile.

XXI. POLYPODIUM.

POLYPODIUM (*vulgate*) frondibus pinnatis: pinnis oblongis subferratis obtusis; radice squamata.
Linn. Spec. Plant. 1544.

Planta est per totam fere *Europam* vulgatissima, in rupibus crescens.

Raro adhibetur, cum recens tantummodo operetur & exsiccatione vim suam omnino perdat. Dosis ejus uncia est una alterave, in aqua decocta vel infusa.

Frequentius in usu est apud *Rheni* & *Mosæ* accolas in Arthritide, vel etiam in pectoris Morbis, cum sit dulcis.

XXII. MECCHOACANNA.

CONVOLVULUS *Mecchoacanna* dictus.

Planta est obscura, e *Brasilia* & regionibus adjacentibus nobis adducta.

Securissimum est purgans, benigne & sine molestia operans; usurpatur in Morbis oedematosis, sed nostro ævo raro præscribitur, postquam *Jalapa* frequentior evaserit. Dosis ejus drachmæ sunt duæ in pulvere:

Ca-

Cavendum est, ne Radix *Mandragoræ*, loco hujus substituat, unde funesta Symptomata.

XXIII. AGARICUS.

FUNGUS Laricis *Baub. Pin. 175.*

Nobis advenit ex alpibus australibus, quam sæpissime autem sumitur alius quivis Agaricus aut Boletus. Hinc eum purgare nonnulli negant, unde quoque apparet, Medicamentum hoc nequaquam esse tutum.

Tarde quidem purgat & ab ejus usu excrementa alba evadunt. Dosis ejus in Infuso semiuncia est. *Resinæ* autem, quæ revera *Extractum*, est semidrachma. Raro per se præscribitur, sed compositiones *Trociscorum* quam sæpissime intrat.

XXIV. MANNA.

FRAXINUS (*Ornus*) foliolis ferratis, floribus corollatis. *Linn. Spec. Plant. 1510.*

Arbor est *Italiam* australem inhabitans, cujus succus sole exsiccat *Manna* vocatur.

Purgans est sane mitissimum & tutissimum; infantibus, feminis delicatis, & prægnantibus inserviens. Becchicum est atque morbis pectoralibus dicatum & præsertim in Asthmate humorali. Dosis ejus in Infuso uncia est, vel ultra.

Hæc sunt præcipua purgantia, tamen restant nonnulla minoris momenti; ut *Pruna*, *Alkakengi*, *Passulæ*, *Lapathum*, *Gummi Gutta*, *Euphorbium*, *Cataputia*, cum aliis, quorum singula enumerare, non Dissertatiuncula tantum, sed totum conscribendum foret Volumen.

F I N I S.